СВІТ 19.10.2023 | Жозе Мануел Баррозу

Як розірвати порочне коло паніки та ігнорування

Можливо, пандемія COVID-19 зникла з нашої колективної свідомості. Але нова пандемія неминуча, і готовність до неї не терпить зволікань.

Як переконаний прихильник багатосторонності я був натхненний тим, що у вересні Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй ухвалила політичну декларацію щодо запобігання пандемії, забезпечення готовності та реагування на неї на своїй першій в історії нараді високого рівня з цього питання. Це підтверджує, що світові лідери усвідомлюють екзистенціальну загрозу пандемій і сповнені рішучості розірвати порочне коло паніки та ігнорування, коли директивні органи вживають усіх можливих заходів для боротьби зі спалахами захворювань, а після закінчення кризи перемикають свою увагу на інші питання.

Ця епохальна декларація надала такий необхідний імпульс для глобального договору про боротьбу з пандемією, який наразі розробляє Всесвітня організація охорони здоров'я. Але втілення політичної прихильності в значущу угоду вимагає значної участі держав – членів ВООЗ, і переговори з цього питання, безсумнівно, будуть складними.

Під час цього процесу ми маємо реалізувати практичні заходи зі збереження знань, отриманих під час пандемії COVID-19, і вдосконалення інноваційних механізмів, що виникли внаслідок пандемії. Таким чином, будь-який можливий договір може набути чинності з багатьма вже готовими робочими елементами. А тим часом світ буде краще підготовлений до наступної надзвичайної ситуації, пов'язаної з інфекційними захворюваннями.

Можливо, пандемія зникла з нашої колективної свідомості, але з огляду на те, що офіційна кількість смертей від COVID-19 наближається до семи мільйонів, а вартість пандемії тільки для економіки Сполучених Штатів сягнула 14 трильйонів доларів, стає очевидним, що для захисту від майбутніх загроз потрібна тісніша

координація глобальних дій. І не варто помилятися: чергова пандемія – це еволюційна неминучість. Крім нинішнього зростання кількості випадків захворювання на COVID-19, у світі вже спостерігається збільшення кількості надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я, пов’язаних із кліматичними умовами, включно зі спалахами таких інфекційних захворювань, як холера і жовта лихоманка.

Гарна новина полягає в тому, що в цьому напрямку вже досягнуто певного прогресу. Центр глобального доступу до вакцин проти COVID-19 (COVAX), створений 2020 року Альянсом із вакцин GAVI (головою правління якого я є), Коаліцією за інновації в галузі готовності до епідемій, ООН і ВООЗ, поставив майже два мільярди доз вакцин. Переважна більшість із них надійшла в країни з низьким рівнем доходу, де 81% медичних працівників і 67% літніх людей отримали щонайменше дві дози. Ця ініціатива, завдяки якій вдалося запобігти понад 2,7 мільйона смертей, безсумнівно, є найуспішнішою відповіддю на надзвичайну ситуацію в галузі глобальної охорони здоров’я за всю історію людства.

Оскільки до кінця року ми готуємося до поетапної відмови від COVAX, GAVI вже доклав значних зусиль для оцінювання недоліків цієї програми та здійснив практичні кроки, щоб наступного разу домогтися більшого. Це означає, що від самого початку необхідно мати достатню кількість коштів для попереднього замовлення вакцин від імені країн із низькими доходами – точно так само, як багатші країни резервують дози COVID-19. Це також означає стимулювання інвестицій у створення потенціалу з виробництва вакцин в Африці та інших недостатньо охоплених послугами регіонах, які серйозно постраждали від заборон на експорт.

Створення виробничих мереж, якщо все зроблено правильно, є багаторічним процесом. Але це необхідно, як і негайний доступ до готівки, щоб протистояти тенденції, що проявилася під час пандемії та обумовлена національними інтересами, спрямовувати дефіцитні поставки в країни, що мають у своєму розпорядженні найбільшу кількість грошей, а не тим, хто найбільше потребує. І ще більше належить зробити для забезпечення готовності країн, підвищення готовності до вакцинації та підтримки широкої коаліції партнерів, готових і охочих здійснювати скоординовані заходи у відповідь.

Країни найбільше потребують допомоги для боротьби з різким зростанням захворюваності, яке може підірвати їхню спроможність надавати інші послуги в галузі громадської охорони здоров’я. Це означає інвестування в наявні системи охорони здоров’я, особливо в

профілактику і виявлення спалахів захворювань, а також у набір і навчання майбутніх фахівців із вакцинації. Також важливо подвоїти зусилля з оновлення дитячої вакцинації, яка різко скоротилася під час пандемії; інакше ми ризикуємо призвести систему охорони здоров'я до колапсу під вагою численних криз.

Щоб збільшити використання вакцини, необхідно не тільки розширити виробничі потужності. Необхідно буде інвестувати і використовувати інновації, чи то технологія мРНК, чи то новий спосіб доставки, такий як безголкові пластирі, чи то щось інше. Нам також необхідно створити резерви вакцин-кандидатів проти таких смертельних захворювань, як суданський еболавірус або вірус Марбург, щоб за відсутності повністю ліцензованих антигенів мати першу лінію захисту в разі неминучого спалаху.

Зрештою, для просування цієї роботи необхідно створити скоординовану мережу партнерів із різних регіонів і галузей. Компанія COVAX виявилася досить гнучкою, щоб надати комплексне рішення: від фінансування досліджень до безпосереднього надання вакцин. Тепер ширша група зацікавлених сторін із громадянського суспільства, приватного сектору, агентств, що займаються наданням гуманітарної та надзвичайної допомоги, банків розвитку та регіональних організацій повинна працювати разом із глобальними агенціями охорони здоров'я, спонсорами та країнами, щоб розпочати підготовку до наступної пандемії.

Патогени не чекатимуть політичних дискусій. Ми маємо зробити все можливе для досягнення глобального договору щодо боротьби з пандемією, але водночас нам необхідно створити широку коаліцію з розроблення вакцин, інакше ми ризикуємо вкотре опинитися в скрутному становищі.

(c) Project Syndicate 2023

Жозе Мануел Баррозу

Жозе Мануел Баррозу (José Manuel Barroso) – колишній голова Європейської комісії та прем'єр-міністр Португалії, є головою правління GAVI (Глобального альянсу з вакцин та імунізації).